

Indianen!

BEELDEN VAN EEN
NIET-VERDWENEN VOLK

Serv Wiemers

NOORDBOEK

Jonge Crow tijdens een kleine lokale powwow
op het Crow indianenreservaat

Indianen! – Beelden van een niet-verdwenen volk
© 2022 Serv Wiemers | uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp & boekverzorging: Sagor – grafische producties
Fotobewerking: Rikie Gorissen
Correcties: Janneke Wolters

ISBN 978 90 5615 856 9
NUR 761
Eerste druk

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

Inhoud

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING

Niet verdwenen

pagina 10

HOOFDSTUK 2

Crow/Apsaalooke

pagina 26

HOOFDSTUK 3

Sioux/Lakota

pagina 58

HOOFDSTUK 4

Tatanka/Bizon

pagina 88

HOOFDSTUK 5

Shoshone

pagina 106

HOOFDSTUK 6

Paard/Sunka wakan

pagina 120

HOOFDSTUK 7

Cheyenne & Arapahoe

pagina 142

HOOFDSTUK 8

Zwartvoet/Piegan

pagina 154

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING

Niet verdwenen

Volgens TIME Magazine behoort deze opname tot de honderd meest bepalende foto's aller tijden. De Amerikaanse fotograaf Edward Curtis maakte hem in het jaar 1904. De titel van de foto zegt alles: 'The Vanishing Race', het verdwijnende ras. We zien een somber landschap waarin een groepje Navajo indianen te paard van de kijker wegrijdt, een ongewisse maar donkere toekomst tegemoet.

Deze ene foto verbeeldt perfect het idee dat deze mensen gedoemd zijn uit te sterven. Indianen zijn verdwenen of hooguit een relik uit een ander tijdperk; het is een beeld dat tot op de dag van vandaag bestaat. 'De laatste der Mohikanen' is een gezegde dat daarbij past.

Er was ook genoeg aanleiding om te somberen over het lot van de oorspronkelijke bewoners van Amerika, zeker in de tijd dat Edward Curtis met zijn camera door het resterende land van de indianen trok. Sinds de kolonisatie in 1492 begon, waren tientallen miljoenen indianen gedood of gestorven aan Europese ziekten. Van hun land was weinig over. De bizon vrijwel uitgestorven. Talen werden nauwelijks meer gesproken. Rituelen verboden. Indiaanse kinderen werden naar heropvoedende kostscholen gestuurd.

Maar toch. Er zijn nog Mohikanen. En Navajo's. En vele andere volken. Ze voelen zich indiaans en proberen traditionele talen en culturen levend te houden. En over te dragen aan de volgende generaties. Want traditie

The Vanishing Race, Edward Curtis (1904)

Wij zijn er nog, Serv Wiemers (2017)

gaat volgens de inheemse Amerikanen niet over het verleden; het gaat over het levende heden. Daarom wordt overal in Amerika de indiaanse cultuur gevierd. Niet als een toeristenattractie of een historische spel, maar als rijk en verbindend onderdeel van een groep mensen die helemaal niet is verdwenen.

Natuurlijk is er veel veranderd in de indiaanse cultuur sinds 1492 of zelfs sinds 1904. Maar dat geldt voor iedere cultuur. En zeker hebben indiaanse volken het zwaar in hun eigen land. Hun rechten worden voortdurend geschonden en de sociale problemen zijn groot. Maar de veerkracht is indrukwekkend.

Laten we er dus op uit gaan, net als Edward Curtis ruim 100 jaar geleden. Ga mee met mij en mijn camera door *Indian Country*. Want ze zijn niet verdwenen. "Wij zijn er nog", zeggen ze vaak. En meer dan dat; ze leven volop en hebben ons veel te leren.

In dit boek trekken we over de centrale prairies van Noord-Amerika. We zoeken indianen die trots zijn op hun traditionele cultuur en dat ook uitdragen. We trekken door het land van de Sioux/Lakota, Cheyenne, Arapahoe, Shoshone, Zwartvoet/Piegan en Crow/Apsalooke. En we zien ook twee andere volken van de prairies, die volgens de indiaanse levensvisie zeker zo belangrijk als mensen zijn: de bizon en het paard.

Dit zijn de mensen die model stonden voor talloze films, boeken en stripverhalen. Ze zijn er nog.

FOTO'S

De foto's in dit boek zijn gemaakt door naar 'Indian Country' te reizen, daar te blijven en ook daar weer terug te komen. De inheemse Amerikanen zijn geen museumstukken en ook geen toeristenattracties of acteurs. Daarom zijn alle foto's spontane foto's; ze zijn niet in scene gezet. Soms ging een geportretteerde er voor staan. Maar nergens hebben we een andere plek opgezocht dan waar ze al waren. En nergens heb ik de belichting veranderd. Het zijn spontane foto's van gewone mensen. Van gewone indianen die wel allemaal trots zijn op hun cultuur en die ook actief uitdragen.

Dat uitdragen van de cultuur gebeurt op verschillende plekken en momenten. Veel foto's zijn genomen op powwows. Elk stam in Noord-Amerika organiseert in de zomer een bijeenkomst waar de tradities worden gevierd. Voor vier dagen lang wordt er een kamp opgebouwd waar de stam samen met indianen van andere volken ceremoniën houden, bijpraten, veteranen eren, overledenen herdenken, kinderen indiaanse namen geven, verlovings aankondigen, flirten en vooral dansen. Het houden van powwows is een eeuwenoud sociaal gebruik dat de laatste jaren weer helemaal is opgeleefd. Andere foto's zijn genomen bij politieke of spirituele bijeenkomsten. Bij de meeste spirituele ceremoniën kan

niet worden gefotografeerd, en daar heb ik mij natuurlijk aan gehouden. Vaak lopen spiritueel, politiek en sociaal ook in elkaar over.

Ik heb de kleuren opgezocht. Omdat het uiterlijk van de indiaanse cultuur kleurrijk is. Natuurlijk is er veel in de situatie van de huidige inheemse bevolking waar je over kunt somberen. Armoede, werkloosheid, onderdrukking en trauma zijn er allemaal. Daarvoor sluit ik niet de ogen. En ik ondersteun zelfs actief de strijd voor hun rechten. Maar het zou zonde zijn als daar alleen de focus op zou liggen. Er is veel moois en kleurrijks en dat willen veel indianen graag laten zien. En ja, er zijn in Indian Country ook auto's en iPhones. Gelukkig maar, want ook dat toont dat de indiaanse cultuur levend is. Maar deze foto's gaan over dat wat typerend is voor de traditionele indiaanse cultuur. Over hun eigen schoonheid.

Ik heb ook de kleur opgezocht en geen nostalgisch sepia-filter toegepast of zwart-wit gekozen om te laten zien dat indianen geen objecten uit het verleden zijn. Kleur is leven. Historiseren schept naar mijn idee afstand. Het gaat om echte mensen van nu. De betovering komt toch wel. Misschien juist wel.

Onderwerp van de foto's zijn de mensen, de cultuur en de omgeving van een aantal volken van de Noord-Amerikaanse prairies. Ik heb gekozen voor deze volken omdat ze de archetypische indianen vertegenwoordigen. Deze volken stonden model voor het populaire beeld dat er van de oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika is ontstaan. De verentooi te paard. Hoe ziet dat er in het echt uit?

Het zijn allemaal prairievolken, maar toch niet hetzelfde. De talen, ceremoniën en traditionele bestuursvormen verschillen van volk tot volk. De traditionele woonvorm voor al deze volken is de tipi, hoewel ... de Lakota/Sioux zweren bij een driepoot als basis voor de structuur, terwijl de Crow en de Zwartvoet daar niets van moeten hebben en juist beginnen met een vierpoot. Maar ze hebben ook veel van elkaar overgenomen. Zeker op powwows komen mensen van verschillende gemeenschappen bij elkaar en is langzamerhand een soort gemeenschappelijke indiaanse stijl ontstaan.

Zoek de verschillen en de overeenkomsten. En ervaar de soms magische schoonheid van een niet verdwenen volk.

Een verentooi hangt uit in een kamp bij de Crow. Zo'n verentooi is een universeel symbool van indianen geworden, maar kwam oorspronkelijk alleen voor bij de prairievolken.

'INDIANEN' OF 'NATIVE AMERICANS' OF 'INHEEMSE VOLKEN'?

In dit boek gebruiken we vaak het woord 'indianen'. Omdat veel benamingen van groepen in de loop der tijd een verkeerde lading of ongemakkelijk gevoel hebben gekregen, menen sommigen dat het woord 'indianen' ook politiek incorrect zou zijn.

Het woord heeft inderdaad een koloniale achtergrond. Christopher Columbus dacht in 1492 namelijk dat hij in Indië was aangekomen – of dat de bewoners dicht bij God stonden: 'In Dios'. Eind jaren zestig werd door Amerikaanse academische kringen de term 'Native American' geïntroduceerd; de autochtone, inheemse of geboren Amerikaan. Maar 'American' is net zo koloniaal, namelijk afkomstig van Amerigo Vespucci die Columbus opvolgde als ontdekkingsreiziger

Bovendien, en dat lijkt mij belangrijker, gebruiken indianen zelf vaker het woord *Indian*. In een enquête gaf 50% van de oorspronkelijke bewoners aan de voorkeur te geven aan de term *American Indian* tegenover 37% aan de term *Native American*. Dit geldt overigens voor de Verenigde Staten; in Canada wordt de laatste tijd vaak de term 'First Nations' gebruikt. In Latijns Amerika

ligt dat weer anders; daar spreekt men meestal van *Indígenas*, inheemsen. Het woord *inheems*, *indigenous*, wordt in internationaal verband veel gebruikt. Het betreft dan de volken die een sterke band hebben met het land waarop ze wonen en geen zelfbestuur hebben in dat land omdat ze nog deel uit maken van een koloniale setting. Het gaat dan ook om bijvoorbeeld *Aboriginals*, *Maori* en *Sami/Lappen*.

Sommige inheemse activisten hebben een uitgesproken afkeer van de term *Native American*. Zij vinden dat die term hun speciale status verzwakt; zij willen geen zoveelste variant van 'American' zijn. In deze zin is de term *Native American* dus meer koloniaal dan het woord *indiaan*. De meest prominente emancipatiebeweging heet *American Indian Movement*. De oudste en grootste inheemse belangenorganisatie van de VS heet *National Congress of American Indians*.

In dit boek gebruiken we daarom, naast 'oorspronkelijk' of 'inheems', het woord *indianen*, met alle respect voor mensen die misschien andere gevoelens of voorkeuren hebben.

